

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВНУТРІШНІХ СПРАВ  
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія економіки та управління**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ  
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

навчальної дисципліни «Гроші та кредит»

обов'язкових компонент

освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**Облік і аудит**

**Харків 2021**

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Науково-методичною радою  
Харківського національного  
університету внутрішніх справ  
Протокол від 23.09.21 № 8

**СХВАЛЕНО**

Методичною радою  
Кременчуцького льотного  
коледжу  
Протокол від 22.09.21 № 2

**ПОГОДЖЕНО**

Секцією науково-методичної ради  
ХНУВС з гуманітарних та соціально-  
економічних дисциплін  
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління, протокол  
від 31.08.21 № 1

**Розробники:** викладач циклової комісії економіки та управління, спеціаліст  
вищої категорії, викладач-методист, Водолазська Н.В.

**Рецензенти:**

1. Доктор економічних наук, професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського – Дружиніна В.В.
2. Кандидат економічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС Пушкар О.І.

# **1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами** **Денна форма навчання**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №5							
Тема № 1 Сутність і функції грошей	9	2	-	2	-	5	К/р на 15 хвилин
Тема № 2 Грошовий оборот і грошові потоки	12	2	-	4	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 3 Грошовий ринок	12	4	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 4 Грошові системи	12	4	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 5 Інфляція та грошові реформи	12	4	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 6 Валютний ринок і валютні системи	12	4	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 7 Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика	10	2	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 8 Роль грошей у ринковій економіці	11	2	-	4	-	5	К/р на 15 хвилин
Тема № 9 Теорії грошей	10	2	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 10 Сутність і функції кредиту	13	4	-	4	-	5	К/р на 15 хвилин
Тема № 11 Форми, види і роль кредиту	12	4	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 12 Теоретичні засади процента	11	2	-	4	-	5	К/р на 15 хвилин
Тема № 13 Фінансове посередництво грошового ринку	10	2	-	2	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 14 Теоретичні засади діяльності комерційних банків	14	4	-	4	-	6	К/р на 15 хвилин
Тема № 15 Центральні банки в системі монетарного та банківського управління	11	2	-	4	-	5	К/р на 15 хвилин
Тема № 16 Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною	9	2	-	2	-	5	К/р на 15 хвилин
Всього за семестр № 5:	180	46	-	44	-	90	залік

### Заочна форма навчання

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №5							
Тема № 1 Сутність і функції грошей	12	2	-	-	-	10	
Тема № 2 Грошовий оборот і грошові потоки	12	2	-	-	-	10	
Тема № 3 Грошовий ринок	8	-	-	-	-	8	
Тема № 4 Грошові системи	12	-	-	2	-	10	К/р на 15 хвилин
Тема № 5 Інфляція та грошові реформи	12	2	-	-	-	10	
Тема № 6 Валютний ринок і валютні системи	10	-	-	-	-	10	
Тема № 7 Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика	12	2	-	-	-	10	
Тема № 8 Роль грошей у ринковій економіці	13	2	-	2	-	9	К/р на 15 хвилин
Тема № 9 Теорії грошей	10	-	-	-	-	10	
Тема № 10 Сутність і функції кредиту	13	2	-	2	-	9	К/р на 15 хвилин
Тема № 11 Форми, види і роль кредиту	10	-	-	-	-	10	
Тема № 12 Теоретичні засади процента	12	2	-	-	-	10	
Тема № 13 Фінансове посередництво грошового ринку	10	-	-	-	-	10	
Тема № 14 Теоретичні засади діяльності комерційних банків	13	2	-	2	-	9	К/р на 15 хвилин
Тема № 15 Центральні банки в системі монетарного та банківського управління	12	2	-	-	-	10	
Тема № 16 Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною	9	-	-	-	-	9	
Всього за семестр № 5:	180	18	-	8	-	154	залік

## 2. Методичні вказівки до практичних занять

### Тема № 1. Сутність і функції грошей

#### Практичне заняття: Сутність і функції грошей

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про сутність виникнення грошей та грошей як товару, їх функції та еволюцію форм грошей і грошових відносин.

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### Навчальні питання:

1. Походження і сутність грошей.
2. Гроші як товар.
3. Функції грошей.
4. Еволюція форм грошей і грошових відносин.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1, 3, 4, 6, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

#### План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте існуючі концепції походження грошей. Яка з них, на Ваш погляд, більш об'єктивна і чому?
2. У чому полягають основні відмінності між раціоналістичною та еволюційною концепціями походження грошей?
3. У чому полягають переваги та недоліки існуючих у сучасній економічній теорії підходів до визначення сутності грошей?
4. Охарактеризуйте основні етапи розвитку форм вартості.
5. З яким явищем суспільного життя був пов'язаний перехід від випадкової форми вартості до повної?
6. Які товари-еквіваленти використовувались у якості грошей?
7. Які вимоги поставив розвиток ринкових відносин до грошового товару?

8. Охарактеризуйте особливості грошей як загального товару?
9. Що спричинило появу металевих грошей та в яких напрямках відбувалася їх еволюція?
10. Дайте визначення економічної категорії «гроші».
11. У чому полягає необхідність та сутність грошей?
12. Як формується вартість грошей як грошей і вартість грошей як капіталу?
13. Які вимоги до якісних властивостей грошей висуваються у сучасних умовах? Як можна пояснити зміст цих вимог?
14. Охарактеризуйте якісні властивості грошей.
15. Які функції виконують гроші? Дайте їм коротку характеристику.
16. Які особливості мають функції грошей як засобу обігу та платежу?
17. У чому полягає сутність функції грошей як міри вартості?
18. Охарактеризуйте особливості реалізації функції міри вартості грошей у сучасних умовах.
19. Як реалізується функція грошей як засобу платежу? Охарактеризуйте її роль у ринковій економіці.
20. Чим відрізняється функція грошей як засобу обігу від функції грошей як засобу платежу?
21. Як можна охарактеризувати функцію грошей як засобу нагромадження? Які причини призвели до її виникнення?
22. Яким чином еволюціонувала функція грошей як засобу нагромадження?
23. Як характеризується функція світових грошей та які причини обумовлюють її існування?
24. Якими є особливості реалізації функції світових грошей у сучасних умовах? Які види грошей використовуються зараз у якості світових?
25. Назвіть основні етапи в розвитку форм грошей.
26. Чим відрізняються повноцінні та неповноцінні гроші?
27. Дайте визначення повноцінним грошам. Чи використовують повноцінні гроші в сучасному грошовому обігу України?
28. У чому полягає основна відмінність між повноцінними та неповноцінними грошима?
29. Чому розвиток грошового товару не зупинився на золоті? Чим пояснюється формування грошей без внутрішньої субстанціональної вартості?
30. Які види товарних грошей Ви знаєте? Якими факторами була зумовлена їх поява?
31. Які види неповноцінних грошей Ви знаєте? Чому неповноцінні гроші ще називають кредитними?
32. Які види кредитних грошей Ви знаєте?
33. Охарактеризуйте паперові гроші, чим вони відрізняються від кредитних?

34. Які види квазігрошей Вам відомі? Якими особливостями вони характеризуються?
35. Чи використовуються «квазігроші» у сучасному грошовому обігу України?
36. Що таке банкнота, вексель, чек? Дайте їм характеристику.
37. Чим «класична банкнота» відрізнялася від сучасної банкноти?
38. Чим депозитні гроші відрізняються від готівкових грошей?
39. Що таке електронні гроші, якими є перспективи їх розвитку?

Тестові завдання:

1. Гроші – це:
  - а) грошове вираження вартості товару;
  - б) особливий товар;
  - в) специфічний товар, що виконує роль загального еквіваленту;
  - г) специфічний товар, що володіє міноюю вартістю.
2. Визначене кількісне співвідношення, у якому один товар обмінюється на інший – це:
  - а) споживча вартість товару;
  - б) мінова вартість товару;
  - в) грошове вираження вартості товару;
  - г) загальний еквівалент.
3. Особливостями грошей є:
  - а) у споживчій вартості грошей виражається вартість інших товарів;
  - б) гроші є грошовим вираженням вартості товару;
  - в) гроші виступають у якості загального та безпосереднього еквівалента;
  - г) усе перераховане вище.
4. Функцію грошей як міри вартості виконують:
  - а) ідеальні гроші;
  - б) реальні гроші;
  - в) повноцінні гроші;
  - г) умовні гроші.
5. Необхідність грошей обумовлена:
  - а) наявністю товарного виробництва;
  - б) наявністю товарного обігу;
  - в) наявністю товарного виробництва і товарного обігу;
  - г) наявністю кризи надвиробництва.
6. Функцію грошей як засобу накопичення виконують:
  - а) ідеальні гроші;
  - б) реальні гроші;
  - в) повноцінні гроші;
  - г) умовні гроші.
7. Відповідно до якої концепції гроші з'явилися в результаті тривалого розвитку соціально-економічних формацій, що мимо волі людей призвів до того, що деякі предмети виділилися з загальної маси і зайняли особливе місце:

- а) економічної;
  - б) еволюційної;
  - в) раціоналістичної;
  - г) наукової.
8. Функцію грошей як засобу платежу виконують:
- а) реальні гроші;
  - б) ідеальні гроші;
  - в) повноцінні гроші;
  - г) умовні гроші.
9. Велика вартість метала при малому обсязі – це:
- а) економічність;
  - б) портативність;
  - в) сталість;
  - г) ліквідність.
10. Гроші виконують такі функції:
- а) міри вартості;
  - б) масштабу цін;
  - в) засобу платежу;
  - г) загального еквівалента.
- III. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
  - оцінювання здобувачів вищої освіти;
  - оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 2. Грошовий оборот і грошові потоки**

### **Практичне заняття: Грошовий оборот і грошові потоки**

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про грошовий оборот, сутність його готівкової та безготівкової форми, грошовий обіг, грошову масу та методів її вимірювання.

Кількість годин - 4 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### **Навчальні питання:**

1. Походження і сутність грошей. Гроші як товар.
  2. Функції грошей.
  3. Еволюція форм грошей і грошових відносин.
- Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 2, 3, 4, 6, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

#### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;



- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.  
Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.  
Мотивація навчальної діяльності.

## II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення поняття «грошовий оборот» та поясніть що є його економічною основою?
2. Розкрийте економічну сутність та проаналізуйте структуру грошового обороту.
3. У чому полягають особливості грошового обороту на мікро- та макроекономічному рівнях?
4. Охарактеризуйте грошовий оборот на мікрорівні.
5. У чому особливість грошового обороту на макрорівні?
6. Які основні ринки взаємопов'язуються грошовим оборотом на макрорівні?
7. Охарактеризуйте суб'єктів грошового обороту на мікро- та макрорівнях.
8. У чому полягає сутність грошового потоку, як він пов'язаний з товарним потоком?
9. Охарактеризуйте грошові потоки, які обслуговують процес розширеного відтворення.
10. Які грошові потоки виділяють у моделі грошового обороту? Як здійснюється рух грошей за цими потоками?
11. Чому існує необхідність у балансуванні грошових потоків і як воно здійснюється? Яка роль грошового ринку у збалансуванні національного доходу та національного продукту?
12. Охарактеризуйте необхідність розмежування готівкового і безготівкового обороту. У чому полягає відмінність між грошовим оборотом та грошовим обігом?
13. Якими є переваги та недоліки готівкового та безготівкового грошового обігу?
14. Дайте характеристику організації готівкового обігу. Як структурується грошовий обіг за формою платіжних засобів?
15. Що таке касовий ліміт і які санкції передбачені законодавством за його перевищення?
16. За якими ознаками можна класифікувати безготівкові розрахунки?
17. Охарактеризуйте систему безготівкових розрахунків.
18. Охарактеризуйте сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг, обґрунтуйте їх економічні відмінності.

19. Які платіжні інструменти використовуються при безготівкових розрахунках?
20. Охарактеризуйте схему розрахунків платіжними дорученнями.
21. Охарактеризуйте схему розрахунків платіжними вимогами.
22. Охарактеризуйте схему розрахунків платіжними вимогами-дорученнями.
23. Наведіть схему розрахунків за акредитивами.
24. Назвіть види акредитивів, розкрийте їх сутність і умови застосування.
25. Якими причинами зумовлене широке розповсюдження акредитивів і міжнародних розрахункових операціях?
26. Охарактеризуйте схему розрахунків інкасо.
27. Охарактеризуйте схему розрахунків за допомогою чеків.
28. Дайте характеристику вексельної форми розрахунків.
29. Охарактеризуйте види векселів і технологію їх застосування.
30. Охарактеризуйте схему розрахунків платіжними картками.
31. У чому полягає сутність закону грошового обігу? Які взаємозв'язки показує формула І. Фішера?
32. Дайте визначення поняття «грошова маса»? Як вимірюється грошова маса?
33. Дайте визначення поняття «грошовий агрегат»? Які грошові агрегати використовуються у статистичній практиці України та який їх зміст?
34. Що таке грошова база та як вона визначається?
35. Який з грошових агрегатів є найбільш ліквідним? Поясніть чому.
36. У чому полягає сутність закону кількості грошей, необхідних для обігу? За якою формулою розраховують середню кількість грошей, необхідних для обігу?
37. Як формулюється та якою формулою описується закон грошового обігу? Як зміна окремих її складових впливає на обсяг необхідної для обігу грошової маси?
38. Якою є специфіка дії закону грошового обігу в умовах існування золотого стандарту та казначейських і банківських грошей?
39. Що характеризує швидкість обігу грошей? Які фактори впливають на швидкість обігу грошей?
40. Якими є економічні наслідки зміни швидкості обігу грошей?
41. Що означають поняття «первинна» і «вторинна емісія»? Хто здійснює емісію готівкових грошей в Україні? Яким є механізм випуску та емісії безготівкових коштів?
42. Охарактеризуйте якісні показники, які впливають на структуру грошової маси.
43. У чому полягають проблеми монетизації бюджетного дефіциту та ВВП в Україні? Як визначається показник монетизації ВВП?
44. У чому полягають та як вирішуються проблеми бюджетного дефіциту? Як монетизація бюджетного дефіциту впливає на пропозицію грошей?

45. Чи можлива, на Ваш погляд, ремонетизація економіки України шляхом прискореного зростання пропозиції грошей? Обґрунтуйте свою точку зору.

46. Охарактеризуйте такий якісний показник, що впливає на структуру грошової маси, як доларизація економіки.

Тестові завдання:

1. Закон грошового обігу визначає:
  - а) швидкість обороту грошей;
  - б) величину грошової маси;
  - в) покупну здатність грошей;
  - г) розмір облікової ставки.
2. Швидкість обігу грошей – це:
  - а) показник інтенсивності руху грошей, який складається з числа переходів грошових знаків від одного суб'єкта до іншого;
  - б) показник інтенсивності руху грошей, який характеризує періодичність емісії грошей;
  - в) показник інтенсивності руху грошей, який характеризує періодичність інкасації;
  - г) немає вірної відповіді.
3. Виходячи із сутності закону грошового обігу  $K_{Дн} = ЦТ : О$ , укажіть про що свідчить наступна формула:  $K_{Дн} > K_{Дф}$ , де  $K_{Дн}$  - кількість грошей, необхідних в обігу,  $ЦТ$  – сума цін товарів,  $О$  - швидкість обігу грошової одиниці,  $K_{Дф}$  – фактична кількість грошей в обігу:
  - а) відбувається інфляція;
  - б) відбувається дефляція;
  - в) ніяких змін не відбувається;
  - г) знижується стійкість грошей.
4. Що означає поняття «грошовий агрегат»?
  - а) показник обсягу і структури грошової маси;
  - б) механізм перекладу національної валюти в іноземну;
  - в) пристосування для друкування грошей;
  - г) пристрій для перерахування грошових знаків.
5. Який вид грошового агрегату включає в себе готівку, поточні та строкові вклади?
  - а)  $M_0$ ;
  - б)  $M_1$ ;
  - в)  $M_2$ ;
  - г)  $M_3$ .
6. Чому облікова ставка проценту є одним з найважливіших елементів державного регулювання економіки?
  - а) вона визначає обсяги позик, що може надати кожний комерційний банк;
  - б) вона визначає обсяги кредитної емісії банківської системи;
  - в) вона змінює кількість готівкових грошей в обігу;
  - г) вона визначає рівень монетизації ВВП в країні.

7. Грошово-кредитна політика здійснюється:

- а) урядом держави;
- б) усіма фінансово-кредитними установами держави;
- в) центральним банком держави;
- г) Міністерством фінансів.

8. Якщо норма обов'язкових резервів підвищується, то:

- а) грошова база зменшується, пропозиція грошей збільшується;
- б) грошова база збільшується, пропозиція грошей теж збільшується;
- в) грошова база зменшується, пропозиція грошей теж зменшується;
- г) грошова база збільшується, пропозиція грошей зменшується.

9. Облікова ставка – це:

- а) процентна ставка доходів по цінних паперах, що їх купують комерційні банки;
- б) процент щорічного приросту маси грошей в економіці;
- в) процентна ставка по позиках, що надає НБУ комерційним банкам;
- г) процентна ставка по міжбанківському кредиту.

10. Яка кількість грошей потрібна для обігу, якщо сума цін проданих протягом року товарів становить 155 млн. грошових одиниць, сума цін товарів, проданих у кредит – 60 млн. грошових одиниць; сума платежів, за якими настав термін оплати – 80 млн. грошових одиниць, сума взаємопогашаючих платежів – 45 млн. грошових одиниць, середнє число оборотів грошових одиниць – 5?

- а) 10;
- б) 26;
- в) 35;
- г) 12.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

### **Тема № 3. Грошовий ринок**

#### **Практичне заняття: Грошовий ринок**

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про грошовий ринок та зрозуміти якісну різницю його з ринком товарів та послуг, його інструменти та графічну модель.

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### **Навчальні питання:**

1. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Інструменти грошового ринку.
2. Попит на гроші. Пропозиція грошей.

3. Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1, 2, 4, 6, 18, 19, 20, 26, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення поняття «грошовий ринок»? У чому полягає специфіка купівлі-продажу грошей?
2. Охарактеризуйте особливості функціонування грошового ринку?
3. Що виступає ціною грошей на грошовому ринку та від яких факторів вона залежить?
4. Дайте характеристику інструментів грошового ринку.
5. Назвіть складові грошового ринку та охарактеризуйте їх.
6. Як Ви розумієте теорію переваги ліквідності?
7. Дайте визначення поняття «попит на гроші»? Поясніть цілі та мотиви попиту на гроші.
8. Охарактеризуйте чинники, що визначають параметри попиту на гроші.
9. Від яких чинників і як саме залежить попит на гроші?
10. Охарактеризуйте чинники, що впливають на пропозицію грошей.
11. У чому полягає відмінність грошового ринку від ринку капіталів?
12. Охарактеризуйте інституційну структуру грошового ринку.
13. На які сектори поділяється грошовий ринок за інституційним критерієм? Якими є особливості руху грошей у цих секторах?
14. За яким критеріями та в який спосіб структурується грошовий ринок?
15. Які відмінності та які зв'язки існують між ринком позичкових зобов'язань, ринком цінних паперів і валютним ринком?
16. Якими є особливості функціонування фондового ринку?
17. Чим відрізняються ринок грошей і ринок капіталів?
18. За якими критеріями класифікується грошовий ринок?
19. Що являє собою модель грошового ринку?
20. Що таке рівноважна ставка процента? За яких умов досягається рівновага на грошовому ринку?

Тестові завдання:

1. Особливий сектор ринку, на якому здійснюється покупка і продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція і ціна на цей товар – це:

- а) фінансовий ринок;
- б) грошовий ринок;
- в) грошова система;
- г) фінансова система.

2. Запас грошей, який прагнуть мати в своєму розпорядженні економічні суб'єкти на певний момент являє собою:

- а) попит на гроші;
- б) продаж грошей;
- в) пропозиція грошей;
- г) покупка грошей.

3. Сектор грошового ринку, де взаємовідносини між покупцями і продавцями реалізуються через посередників – це:

- а) сектор прямого фінансування;
- б) сектор грошового ринку;
- в) сектор фінансового ринку;
- г) сектор непрямого фінансування.

4. Інституційна модель грошового ринку – це:

- а) форма передачі коштів економічними суб'єктами в обмін на кошти або майно;
- б) схема потоків грошей та інструментів між трьома групами економічних суб'єктів;
- в) структура грошового ринку;
- г) форма отримання коштів економічними суб'єктами в обмін на певні фінансові інструменти.

5. Які сектори грошового ринку можна виділити за інституційним критерієм:

- а) сектори бюджетного і державного фінансування;
- б) сектори покупки і продажу грошей;
- в) сектори прямого і опосередкованого фінансування;
- г) сектори капітального і грошового фінансування.

6. Попит на гроші – це:

- а) кількість товарів і послуг, які можуть придбати економічні суб'єкти за наявні в них кошти;
- б) запас грошей, який прагнуть мати в своєму розпорядженні суб'єкти на певний момент;
- в) запас грошей, які прагнуть отримати суб'єкти від банківських установ;
- г) кількість грошей, яка знаходиться в обороті на певний момент часу.

7. Операційний мотив попиту на гроші – це:

- а) бажання суб'єктів грошового ринку вкладати гроші до банків;

б) бажання суб'єктів мати певні грошові кошти для їх використання при наявності сприятливих умов;

в) потреба економічних суб'єктів у певній масі грошей для здійснення поточних платежів;

г) бажання економічних суб'єктів придбати гроші в обмін на певні інструменти грошового ринку.

8. Бажання економічних суб'єктів мати запас грошей з тим, щоб використати їх за сприятливих умов – це:

а) спекулятивний мотив;

б) операційний мотив;

в) трансакційний мотив;

г) мотив передбачливості.

9. За видами інструментів, які переміщуються між продавцями і покупцями, грошовий ринок поділяють на:

а) ринок цінних паперів, ринок грошей і валютний ринок;

б) ринок позикових зобов'язань, ринок цінних паперів і валютний ринок;

в) національний і валютний ринок;

г) ринок грошей і ринок капіталу.

10. Крива пропозиції грошей буде мати горизонтальне положення, якщо метою НБУ буде регулювання:

а) норми відсотка;

б) маси грошей в обігу;

в) норми відсотка і маси грошей в обігу;

г) банківських депозитів.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 4. Грошові системи**

### **Практичне заняття: Грошові системи**

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про структуру грошової системи в її класичному виразі, що включає: форми грошового обігу, типи грошового обігу, грошові стандарти.

Кількість годин - 2 (денна форма), 2 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### **Навчальні питання:**

1. Поняття грошової системи та її елементи.

2. Основні типи грошових систем та їх еволюція.

3. Грошова система України.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 18, 19, 20, 27, 28, 32, 33, 36, 40, 44.

### **План проведення заняття:**

#### **I. Порядок проведення вступу до заняття.**

##### **Організаційний етап:**

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

#### **II. Порядок проведення основної частини заняття.**

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

##### **Питання для фронтального опитування:**

1. Що являє собою грошова система та назвіть склад її елементів.
2. Дайте характеристику елементам грошової системи.
3. За якими ознаками класифікують грошові системи?
4. Як класифікуються грошові системи залежно від форми функціонування грошей?
5. Чим визначаються та як характеризуються різні типи грошових систем?
6. Охарактеризуйте системи металевих обігу.
7. Дайте визначення біметалізму та монометалізму.
8. Які види біметалізму та монометалізму Ви знаєте?
9. Які особливості були притаманні біметалевим грошовим системам?
10. Чому виникли та як еволюціонували монометалеві грошові системи?
11. Як класифікують і характеризують системи паперово-кредитного обігу? Які види з цих систем видаються Вам більш досконалішими і чому?
12. Чим паперові гроші відрізняються від кредитних?
13. За яких грошових систем в обігу знаходились повноцінні монети? Чи існують повноцінні монети в сучасному грошовому обігу України?
14. Які характерні риси притаманні сучасним грошовим системам?
15. Назвіть основні канали емісії сучасних банкнот.
16. Як поділяються грошові системи залежно від ступеня втручання держави в економічні відносини?
17. Як поділяються грошові системи за характером регулювання національної валютної системи?
18. Чим саморегульовані грошові системи відрізняються від регульованих?
19. Які різновиди саморегульованих грошових систем Ви знаєте?
20. Назвіть форми золотого монометалізму. Що означає демонетизація золота?
21. Дайте визначення національної грошової системи, охарактеризуйте склад її елементів.
22. Охарактеризуйте грошову систему України.



23. Розкажіть які основні етапи еволюції пройшла грошова система України.

Тестові завдання:

1. Форма організації грошового обороту в країні, встановлена загальнодержавними законами – це:
  - а) грошова система;
  - б) грошовий ринок;
  - в) грошовий оборот;
  - г) грошова база.
2. Яка ціль монетарної політики визначається як ключова у загальноекономічній політиці держави:
  - а) стратегічна;
  - б) тактична;
  - в) проміжна;
  - г) поточна.
3. Значна кількість валютних обмежень характерна для ..... грошової системи:
  - а) відкритої;
  - б) закритої;
  - в) паперово-кредитної;
  - г) ринкової.
4. Величина грошової одиниці даної країни – це:
  - а) грошова база;
  - б) купюрність грошових знаків;
  - в) масштаб цін;
  - г) грошовий агрегат.
5. Встановлений у законодавчому порядку грошовий знак, що служить для вимірювання і виразу цін усіх товарів – це:
  - а) грошова база;
  - б) купюрність грошових знаків;
  - в) грошова одиниця;
  - г) грошовий агрегат.
6. Грошова система, в якій роль загального еквівалента законодавчо закріплюється за одним метолом:
  - а) біметалізм;
  - б) монометалізм;
  - в) мегаметалізм;
  - г) металізм.
7. Перевага економічних методів і інструментів регулювання грошового обігу є характерною для:
  - а) ринкової грошової системи
  - б) неринкової грошової системи;
  - в) закритої грошової системи;
  - г) відкритої грошової системи.

8. В грошовій системі України 25 серпня 1996 року відбулась наступна подія:
- а) в сферу безготівкових розрахунків було введено український карбованець;
  - б) був створений Національний банк України;
  - в) завершено формування власного емісійного механізму;
  - г) введена в оборот постійна грошова одиниця – гривня.

9. Як необхідно змінити норму обов'язкових резервів, якщо потрібно зменшити грошову масу в обігу:

- а) підвищити;
- б) знизити;
- в) залишити без змін;
- г) інше.

10. Як необхідно змінити облікову ставку, якщо потрібно зменшити грошову масу в обігу:

- а) підвищити;
- б) знизити;
- в) залишити без змін;
- г) інше.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 5. Інфляція та грошові реформи**

### **Практичне заняття: Інфляція та грошові реформи**

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про інфляцію як економічне явище, що характеризує якісний стан грошового обігу в умовах, коли перестає діяти механізм автоматичного забезпечення сталості грошей.

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### **Навчальні питання:**

1. Загальна характеристика інфляції: соціально-економічна сутність та закономірності інфляції.
2. Види інфляції та теоретичні концепції інфляції.
3. Соціально-економічні наслідки інфляції.
4. Державне регулювання інфляції.
5. Грошові реформи.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1, 3, 4, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 41, 42.

#### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;

- перевірка присутніх;
  - перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.
- Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.  
Мотивація навчальної діяльності.

## II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

### Питання для фронтального опитування:

1. Дайте визначення поняття інфляції. Які відмінності існують у трактуванні поняття інфляції?
2. Дайте характеристику економічній сутності та проявам інфляції.
3. За допомогою яких показників вимірюється інфляція? Чи зводиться інфляція тільки до зростання цін?
4. Які існують стадії та закономірності виникнення та розвитку інфляції?
5. Дайте характеристику розвитку інфляції в Україні.
6. Які типи та види інфляції розглядаються в економічній літературі?
7. За якими критеріями класифікують інфляцію?
8. Дайте визначення інфляції попиту та інфляції витрат (пропозиції). Чим вони відрізняються і що є спільним для них?
9. Які теоретичні концепції інфляції Ви знаєте?
10. Що таке цінова інфляція? Які ще форми прояву інфляції Ви знаєте?
11. Назвіть види інфляції. Який з перелічених видів інфляцій не мають негативних наслідків для економіки країни?
12. Які зовнішні причини можуть сприяти посиленню інфляційних процесів у державі?
13. Які внутрішні причини впливають на прискорення інфляційних процесів?
14. Чи завжди інфляція негативно впливає на економіку?
15. Охарактеризуйте соціально-економічні наслідки інфляції. У чому полягає різниця між соціальними та економічними наслідками інфляції?
16. Чому в Україні інфляція набула форми стагфляції? Назвіть особливості інфляції в Україні в 90-ті роки?
17. Дайте визначення антиінфляційної політики. Охарактеризуйте методи антиінфляційної політики.
18. Охарактеризуйте дефляційну політику та політику доходів.
19. Назвіть основні комплекси заходів антиінфляційної стратегії.
20. Охарактеризуйте варіанти дій при застосуванні антиінфляційної тактики.
21. Дайте визначення поняття «грошова реформа». Які класифікаційні ознаки грошових реформ Ви знаєте?
22. Які види грошових реформ Ви знаєте?

23. У чому проявились особливості проведення грошової реформи в Україні?

Тестові завдання:

1. Інфляція – це:

- а) знецінення грошей, яке призводить до відтоку робочої сили зі сфери виробництва до сфери спекулятивного обміну;
- б) раптовий процес у економіці, який можна поділити на декілька стадій;
- в) тривале і швидке знецінення грошей внаслідок надмірного зростання їх маси в обороті;
- г) зростання грошової маси в обороті, яке призводить до падіння цін на засоби виробництва і товари кінцевого споживання.

2. Падіння курсу грошей до іноземних валют – це:

- а) девальвація;
- б) ревальвація;
- в) цінова інфляція;
- г) деномінація.

3. Назвіть фактори, що спричиняють інфляцію попиту:

- а) прискорене зростання витрат виробництва, зокрема заробітної плати;
- б) падіння продуктивності праці та зростання заробітної плати;
- в) разом а) і б);
- г) зростання внутрішнього державного боргу, мілітаризація економіки, кредитна експансія, інвестиції у важку промисловість.

4. Назвіть фактори, що спричиняють інфляцію витрат (пропозиції):

- а) падіння виробництва, зниження темпів росту продуктивності праці; прискорене зростання витрат на одиницю продукції, зокрема заробітної плати; енергетична криза;
- б) падіння темпів росту продуктивності праці;
- в) бюджетний дефіцит і зростання внутрішнього і зовнішнього державного боргу;
- г) разом б) і в).

5. Яку назву має інфляція, що позначається середньорічними темпами зростання цін від 10 до 25 %?

- а) прихована або «повзуча»;
- б) галопуюча;
- в) гіперінфляція;
- г) суперінфляція.

6. Інфляція в країні за певний період складає 50 %. На скільки відсотків зменшиться за цей період купівельна спроможність гривні?

- а) 33 %;
- б) 6 %;
- в) 50 %;
- г) 20 %.

7. Що ви розумієте під антиінфляційною політикою:

а) це – заходи державного регулювання економіки, які застосовують у боротьбі з інфляцією;

б) враховуючи фактори, що спричиняють інфляцію, необхідно поєднувати дефляційну політику (для регулювання попиту), а також політику доходів (для стимулювання економічного зростання);

в) держава не може регулювати інфляцію;

г) індексація, контроль за цінами, конкурентне стимулювання виробництва.

8. Який механізм зв'язку між рівнем процентної ставки і обсягом грошової маси в обігу? Як використовує цей механізм центральний банк в своїй грошово-кредитній політиці:

а) процентна ставка змінюється обернено пропорційно масі грошей в обігу;

б) процентна ставка інертна (нейтральна) до зміни грошової маси;

в) грошова маса інертна до зміни процентної ставки. Проте процентна ставка прямо пропорційна масі грошей в обігу. Центральний банк підвищує процентну ставку, коли збільшується грошова маса;

г) центральний банк регулює грошову масу так, щоб утримати ставку процента на заданому рівні.

9. Загальна грошова маса зростає кожного разу, коли комерційні банки:

а) збільшують свої вклади у центральному банку;

б) вилучають частину своїх грошей у центральному банку;

в) зменшують свої зобов'язання за поточними рахунками, сплачуючи готівкові чи безготівкові гроші по внесках;

г) збільшують обсяги позик, які надаються суб'єктам господарювання та іншим позичальникам.

10. Реакцією на зростаючий ризик непередбаченої інфляції є:

а) намагання банків продавати нерухомість;

б) спроби уряду індексувати трансфертні платежі особам з нефіксованим доходом;

в) намагання громадян вкладати гроші в активи, які не знецінюються в період інфляції;

г) індексація грошових доходів громадян з фіксованими доходами, вкладення грошей в надійні активи всіма учасниками грошових операцій.

Розв'язати задачі:

Задача 1.

Дохід працівника бюджетної сфери збільшився з 5500 до 6050 грн на місяць, тобто на 10 % в умовах зростання інфляції на 19,3 %. 164 Визначити індекс зміни реального доходу та реальну купівельну спроможність.

Задача 2.

Населення сплатило за товари у звітному періоді 20 550 млн.грн., а за послуги – 6 850 млн. грн. Індекс цін становить 1,05, а індекс ставок та тарифів за послуги – 1,09. Розрахувати індекс купівельної спроможності гривні.

Задача 3.

Розрахувати темп інфляції у другому році за таких умов: індекс цін у першому році – 115 %, індекс цін у другому році – 125 %.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 6. Валютний ринок і валютні системи**

### **Практичне заняття: Валютний ринок і валютні системи**

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про валюту, валютні відносини, конвертованість валюти, валютний ринок, валютний курс та валютну політику держави.

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### **Навчальні питання:**

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 4, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 20, 27, , 29, 32, 33, 36, 41, 43, 45.

#### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте поняття «валюта», «валютні цінності», «національна» та «іноземна» валюта?
2. За якими критеріями класифікується валюта, дайте характеристику основним видам валют.
3. Що таке SDR? На яких основах функціонує ця валюта?
4. Як класифікуються валюти за режимом конвертації? Дайте характеристику цим валютам.
5. Охарактеризуйте поняття «валютна система». Які елементи входять до складу національної та світової валютних систем?
6. Наведіть приклади регіональних валютних систем.

7. Яким чином відбувалася еволюція валютних систем світу?
8. Дайте визначення валютному ринку, охарактеризуйте склад його об'єктів та суб'єктів.
9. Охарактеризуйте структуру валютного ринку за різними класифікаційними критеріями.
10. Які види операцій здійснюються на валютному ринку? За якими критеріями вони класифікуються?
11. Чим відрізняється ринок конверсійних та депозитно-кредитних валютних операцій?
12. Що таке касові валютні операції (спот)? Які види операцій спот здійснюються на валютному ринку?
13. Що таке строкові валютні операції, як вони класифікуються?
14. Дайте характеристику строкових валютних операцій: форвардних, ф'ючерсних, опціонних, валютних свопів, валютного арбітражу.
15. Що таке валютний курс, яким чином він регулюється?
16. Які види режимів валютних курсів застосовують центральні банки в процесі валютного регулювання?
17. Які види котирування валют Ви знаєте? Що таке пряме та непряме, тверде та номінальне котирування валют?
18. Що таке крос-курс, яким чином він визначається?
19. Що таке валютна позиція банку? Що означають закрита та відкрита, довга та коротка валютні позиції?
20. У чому полягає сутність державної валютної політики?
21. Охарактеризуйте основні цілі та інструменти державної валютної політики.
22. Що таке валютне регулювання? Його вплив на валютні відносини та валютний ринок.
23. Які економічні інструменти застосовуються у практиці валютного регулювання?
24. Що таке валютні обмеження? У чому полягає ефективність їх використання?
25. У чому полягає курсова політика держави? Охарактеризуйте політику девальвації та ревальвації?
26. У чому полягає механізм валютної інтервенції? Яким чином він впливає на кон'юнктуру валютного ринку?
27. Дайте визначення платіжного балансу? Які статті платіжного балансу автоматично не урівноважуються?
28. За рахунок яких джерел здійснюється балансування платіжного балансу? Проаналізуйте стан платіжного балансу України.
29. Дайте визначення золотовалютним резервам, охарактеризуйте їх економічне призначення та склад?
30. У чому полягає специфіка золота як резервного активу? Які воно містить у собі ризики?
31. Проаналізуйте стан золотовалютних резервів України.

Тестові завдання:

1. Валюта – це:
  - а) золото;
  - б) грошова одиниця, що використовується у функціях світових грошей;
  - в) національна грошова одиниця;
  - г) разом а) і в).
2. Які з перерахованих валют можна віднести до резервних:
  - а) австралійський долар;
  - б) бельгійський франк;
  - в) англійський фунт стерлінгів;
  - г) іспанське песо.
3. Повна конвертованість валюти – це:
  - а) можливість вільного обміну національної валюти на іноземну для всіх категорій власників за всіма видами цілей або операцій;
  - б) неможливість вільного обміну на іноземну валюту за ринковим курсом;
  - в) вільний обмін національної валюти на валюти інших країн по курсу, який формується у встановленому порядку;
  - г) операції з купівлі-продажу валюти на внутрішньому та зовнішніх ринках.
4. Якщо конвертація дозволена тільки для нерезидентів, то вона має назву:
  - а) внутрішньої;
  - б) зовнішньої;
  - в) поточної;
  - г) капітальної.
5. Якщо конвертація розповсюджується тільки на платежі по руху капіталу, то вона має назву:
  - а) часткової;
  - б) зовнішньої;
  - в) поточної;
  - г) капітальної.
6. За режимом використання валюти поділяються на:
  - а) конвертовані;
  - б) неконвертовані;
  - в) національні;
  - г) колективні.
7. Характерними особливостями валютних відносин є:
  - а) складаються між економічними суб'єктами різних країн, які повинні дотримуватися вимог національного законодавства цих країн;
  - б) ці відносини реалізуються у складі відповідних сегментів світового ринку і тому випробують вплив традицій, нормативних вимог, правил, передбачених міжнародними угодами і іншими регулятивними документами міжнародного характеру;



в) оскільки вони обслуговуються декількома валютами, той важливий вплив на них надають чинники, пов'язані з валютними ризиками;

г) все перераховане вище.

8. За своїм призначенням і організаційною формою валютний ринок – це:

а) сукупність спеціальних інститутів і механізмів, які у взаємодії забезпечують можливість вільно продати-купити національну і іноземну валюту на основі попиту і пропозиції;

б) сектор грошового ринку, на якому врівноважуються попит і пропозиція на такий специфічний товар, як валюта;

в) операції з купівлі-продажу валюти;

г) немає вірної відповіді.

9. Об'єктом купівлі-продажу на валютному ринку є:

а) валютні цінності;

б) іноземна валюта;

в) валюта і золото;

г) національна валюта.

10. Суб'єктами валютного ринку є:

а) НБУ, державні установи;

б) банки і небанківські установи;

в) юридичні особи, зайняті у зовнішньоекономічній діяльності;

г) всі разом.

Розв'язати задачі:

Задача 1.

Український імпортер повинен заплатити своєму постачальнику товару із Гонконгу 300 тис. гонконгських доларів (HKD). Український банк, який обслуговує імпортера, купить у нього гривні й зарахує на його рахунок долари США, а потім продасть долари США в Гонконзі за місцеву валюту (HKD) і заплатить ними постачальнику. В цій угоді використовуються два курси:  $1 \text{ USD} = 23,1500 \text{ UAH}$ ;  $1 \text{ USD} = 7,7519 \text{ HKD}$ . Розрахувати яку кількість гривень український імпортер зобов'язаний перевести в банк для оплати 300 тис. гонконгських доларів (HKD) постачальнику товару.

Задача 2.

Комерційний банк встановив такий курс долара США:

– купівля – 23,242 грн.;

– продаж – 24,337 грн.

Визначити:

1. Скільки гривень можна одержати за 650 доларів?

2. Скільки доларів можна купити за 85 тис. грн?

3. Розрахуйте відносну маржу (спред) комерційного банку за таким рівнем курсів валют.

Задача 3.

Банк оголосив наступні повні котирування валют:

– долар США до грн.: 22,45 – 23,52;

– євро до 1 грн.: 24,33 – 25,18;

– фунт стерлінгів до 1 грн.: 26,44 – 28,08.

Визначити, яку суму отримає клієнт банку при обміні на долари США 500 євро та 100 фунтів стерлінгів.

Задача 4.

Компанія має в складі своїх активів 360 тис. швейцарських франків (CHF), які їй необхідно конвертувати в англійські фунти стерлінгів (GBP). Визначити крос-курс GBP/CHF та кількість фунтів стерлінгів, які одержить компанія, якщо на момент угоди співвідношення валют є таким: GBP/USD = 1,5477; CHF/USD = 0,7609.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 7. Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика**

**Практичне заняття:** Механізм формування пропозиції грошей та грошово-кредитна політика

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про те, яким чином формується пропозиції грошей та здатність банківської системи створювати грошово-кредитний мультиплікатор.

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

**Навчальні питання:**

1. Формування пропозиції грошей.
2. Сутність грошово-кредитного мультиплікатора.
3. Грошово-кредитна політика центрального банку.
4. Сучасні стратегії грошово-кредитної політики.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 2, 3, 4, 6, 18, 19, 20, 27, 33, 36, 40, 44.

### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Що означає та як реалізується процес грошово-кредитної мультиплікації?
2. Охарактеризуйте здатність банківської системи створювати «нові гроші».
3. У чому полягає різниця між емісійною діяльністю центрального банку та емісією грошей комерційними банками?
4. Охарактеризуйте модель формування пропозиції грошей.
5. Поясніть механізм створення грошей комерційними банками.
6. Обґрунтуйте математично дію грошового мультиплікатора
7. Які фактори впливають на пропозицію грошей?
8. Охарактеризуйте сутність та цілі грошово-кредитної політики центрального банку.
9. Охарактеризуйте суб'єкти та об'єкти грошово-кредитної політики.
10. Охарактеризуйте інструменти грошово-кредитної політики центрального банку.
11. Визначить основні завдання грошово-кредитної політики центрального банку.
12. Охарактеризуйте основні типи грошово-кредитної політики.
13. Які типи грошово-кредитної політики Вам відомі? Чим вони визначаються?
14. Рестрикційна грошово-кредитна політика: умови і мета застосування, інструменти реалізації.
15. Експансійна грошово-кредитна політика: умови і мета застосування, інструменти реалізації.
16. Чим відрізняється рестрикційна грошово-кредитна політика від експансійної?
17. У чому полягає різниця між політикою «дорогих» та «дешевих» грошей?
18. Що виступає індикатором ефективності функціонування грошової системи та правильності монетарної політики?
19. Охарактеризуйте організаційно-економічні важелі реалізації грошово-кредитної політики.
20. Розкрийте сутність та основні методи державного регулювання грошового обігу.
21. Облікова політика центрального банку: сутність та механізм дії.
22. Політика обов'язкового резервування: сутність та механізм дії.
23. У чому полягає сутність операцій на відкритому ринку? Якими, на Ваш погляд, є переваги цього інструменту?
24. Охарактеризуйте механізм проведення операцій з державними цінними паперами на відкритому ринку.

25. Охарактеризуйте види грошово-кредитної політики центрального банку за характером стратегічної мети.
26. Режим монетарного таргетування: переваги та недоліки.
27. Режим валютного таргетування: переваги та недоліки.
28. Режим інфляційного таргетування: переваги та недоліки.
29. Охарактеризуйте види інфляційного таргетування.
30. У чому полягають переваги та недоліки режиму інфляційного таргетування?
31. Поясніть необхідність впровадження режиму таргетування інфляції в Україні
32. Охарактеризуйте основні принципи грошово-кредитної політики країни на 2016-2020 роки.

Тестові завдання:

1. Що таке грошово-кредитна політика?
  - а) регулювання економічної діяльності у сферах фінансів та банківської справи;
  - б) регулювання і контроль банківської діяльності з боку держави
  - в) система заходів у грошово-кредитній сфері, спрямованих на забезпечення стабільності національної грошової одиниці;
  - г) сукупність економічних, правових та організаційних заходів, здійснюваних центральним банком у галузі валютних відносин.
2. Визначити інструменти грошово-кредитної політики НБУ:
  - а) облікова відсоткова ставка; норма обов'язкового резервування депозитів комерційних банків; операції на відкритому ринку; рефінансування центральним банком комерційних банків.
  - б) податкова ставка; відсоткові ставки комерційних банків; дозвіл чи заборона центральним банком окремих видів кредитів КБ клієнтам;
  - в) страхування кредитів; диверсифікація кредитів; лімітування центральним банком кредитних операцій КБ;
  - г) усі відповіді вірні.
3. Визначити стратегічні цілі грошово-кредитної політики Національного банку України:
  - а) забезпечення коштами малого та середнього бізнесу; підпорядкування корпоративних інтересів окремих банків суспільним інтересам всієї банківської системи;
  - б) зростання виробництва в країні; підвищення зайнятості населення; подолання інфляції; стабілізація цін;
  - в) розвиток машинобудування; забезпечення зростання інвестицій у виробничу сферу; 228
  - г) розвиток освіти та науки у державі; ріст народонаселення в країні.
4. Визначте проміжні цілі грошово-кредитної політики Національного банку України:
  - а) стабілізація процентних ставок по кредитах комерційних банків; прискорення платіжного обороту;

б) накопичення товарних запасів у країні; зниження рівня цін і тарифів; стабілізація рівня цін і тарифів;

в) пожвавлення ринкової кон'юнктури; стримування ринкової кон'юнктури;

г) розвиток кредитної кооперації; розвиток мережі установ комерційних банків.

5. Визначте тактичні цілі грошово-кредитної політики Національного банку України:

а) зростання грошової маси у населення; зростання грошової маси у юридичних осіб;

б) прискорення росту грошової маси в обороті; стримування (обмеження) росту грошової маси в обороті; зростання процентів за кредит; зниження процентів за кредит;

в) прискорення росту коштів на кореспондентських рахунках комерційних банків; стимулювання росту коштів на кореспондентських рахунках комерційних банків;

г) стабілізація цін та тарифів; ріст грошових доходів малого та середнього бізнесу.

6. Визначити, які задачі ставляться державою перед грошовою системою країни:

а) забезпечити економічну незалежність країни; забезпечення оперативності у розширенні чи скороченні грошової маси в обігу в залежності від потреб економіки; не допускати знецінення грошової одиниці; мінімізувати витрати обігу усієї маси грошей;

б) забезпечити бездефіцитність державного бюджету; забезпечити кредитні ресурси комерційних банків;

в) забезпечити своєчасне надходження коштів до державного бюджету; забезпечити ліквідність та прибутковість комерційних банків;

г) забезпечити своєчасне погашення кредитів позичальниками; забезпечення кредитування малого та середнього бізнесу.

7. Деномінація грошових знаків – це:

а) зниження цін;

б) ріст тарифів;

в) зростання заробітної платні;

г) обмін старих грошових знаків на нові у певній пропорції з одночасною переоцінкою у цій пропорції всіх цін, тарифів, балансових оцінок і грошових вкладів.

8. Які наслідки мала гіперінфляція в Україні в 1992-1994рр.?

а) прискорення розвитку виробництва; зростання зайнятості;

б) скорочення виробництва ВВП, зниження реальних доходів населення; збільшення бюджетного дефіциту;

в) зростання рівня життя населення;

г) скорочення бартеризації економіки.

9. Назвати метод стабілізації валюти при обміну в Україні з 2 вересня 1996р. 1 гривні на 100 000 купоно-карбованців:

- а) нуліфікаційна конфіскація;
- б) нуліфікація або деномінація;
- в) нуліфікація;
- г) девальвація.

10. Як впливає зниження облікової ставки центрального банку на грошову масу?

- а) прискорює зростання грошової маси у фізичних та юридичних осіб;
- б) стримує зростання грошової маси в обороті; обмежує вкладення коштів у цінні папери;
- в) стимулює зростання грошової маси в обороті; стимулює зростання банківського кредитування економіки;
- г) грошова маса в обороті залишається незмінною.

Розв'язати задачі:

Задача 1.

Розрахуйте максимально можливий та реальний рівень грошовокредитної мультиплікації за такими даними: – норма обов'язкових резервів становить 7 %, – готівка поза банками – 282,9 млрд. грн., – банківські резерви – 33,6 млрд. грн., – загальна сума депозитів банківської системи – 672,4 млрд. грн.

Задача 2.

Знайдіть значення грошового мультиплікатора по агрегату M1, якщо обсяг готівки поза банками становить 282,9 млрд. грн., розмір банківських резервів, що сформовані за короткостроковими залученнями, 33,6 млрд грн, а величина грошового агрегату M1 – 435,4 млрд. грн.

Задача 3.

Додаткова емісія НБУ склала 25 млрд. грн., а норма обов'язкового резервування – 7 %. Розрахувати, скільки грошей може додатково створити банківська система.

Задача 4.

Скільки грошей може створити комерційний банк, якщо депозитні гроші збільшились на 250 тис. грн., норма банківських резервів – 7 %, а вилучення грошей у формі готівки відсутні.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 8. Роль грошей у ринковій економіці**

### **Практичне заняття: Роль грошей у ринковій економіці**

Навчальна мета заняття: отримати знання щодо соціально-економічної ролі грошей у ринковій економіці.

Кількість годин - 4 (денна форма), 2 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

**Навчальні питання:**

1. Зв'язок функцій та ролі грошей
2. Роль грошей на різних етапах економічного розвитку
3. Кількісний і якісний аспекти ролі грошей
4. Еволюція ролі грошей в економіці України

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1, 3, 4, 6, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 44.

**План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Поясніть будь-ласка, що є первинним, а що вторинним – роль чи функції грошей. Поясніть зв'язок функцій та ролі грошей.
2. Чи однаковою є роль грошей на різних етапах економічного розвитку?
3. Охарактеризуйте роль грошей у житті людини.
4. Як Ви розумієте вислів «Гроші виконують роль загального еквівалента для їхнього власника».
5. Чи можна погодитися з висловом «За гроші можна купити все»?
6. Охарактеризуйте глибинну сутність як соціального феномену.
7. Охарактеризуйте якісний аспект ролі грошей.
8. Розкрийте кількісний аспект ролі грошей.
9. Назвіть основні напрями успішного використання грошей в економіці України.
10. Поясніть позитивну роль грошей для економіки.
11. Чи мають гроші негативний вплив на особистість?
12. Охарактеризуйте ключову роль грошей в ринковій економіці.

Тестові завдання:

1. Роль грошей - це:
  - а) конкретний зовнішній прояв їхньої сутності як загального еквівалента вартості;
  - б) характеристика грошей як економічної категорії;

в) сфера застосування грошей, обумовлена функціями засобу обігу й засобу платежу;

г) результати застосування й впливу грошей на різні сторони діяльності й розвитку суспільства.

2. Вимога передоплати товарів в умовах платіжної кризи свідчить:

а) про розширення ролі грошей, розвитку кредитних відносин;

б) про розширення ролі грошей, можливості контролю покупця за якістю продукції й своєчасністю її поставки;

в) про ослаблення ролі грошей у контролі покупця за якістю продукції й своєчасністю її поставки;

г) про фактичну незмінність ролі грошей у порівнянні з докризовим періодом.

3. Роль грошей у відтворювальному процесі проявляється насамперед у тім, що з їхньою допомогою:

а) забезпечується виконання податкових зобов'язань господарюючими суб'єктами;

б) установлюється собівартість і формується ціна виробленої продукції;

в) відбувається нагромадження грошей і формування фонду нагромадження;

г) установлюється процентна ставка по кредитах, що були узяті господарюючими суб'єктами в комерційних банках.

4. У ринковій моделі економіки вирішальне значення при визначенні можливості покупки товарів здобувають:

а) бартерні угоди;

б) картки й талони на товари;

в) гроші;

г) встановлені норми відпуску товарів.

5. Інфляційні процеси:

а) приводять до ослаблення ролі грошей і деякому звуженню сфери їхнього застосування;

б) не надають впливу на роль грошей і сферу їхнього застосування;

в) обумовлюють істотне розширення сфери застосування грошей;

г) впливають тільки на роль грошей у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

6. Роль грошей в економічних взаєминах між країнами проявляється в тім, що вони використовуються для:

а) обслуговування угод між фізичними особами різних країн;

б) розрахунку розміру золотовалютних резервів країни;

в) оцінки вигідності експортно-імпортних операцій і розрахунків по них;

г) визначення відсотка девальвації й ревальвації національної валюти.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.



## Тема № 9. Теорії грошей

### Практичне заняття: Теорії грошей

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про теорії грошей

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

### Навчальні питання:

1. Класична кількісна теорія грошей.
2. Неокласичний варіант кількісної теорії грошей.
3. Кейнсіанська концепція кількісної теорії грошей.
4. Сучасний монетаризм як напрямок розвитку кількісної теорії грошей.
5. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 5, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

### План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Охарактеризуйте абстрактні теорії грошей.
2. В чому полягає основна відмінність між номіналістичною та металістичною теоріями?
3. Назвіть об'єктивні передумови виникнення номіналістичної теорії.
4. Які монетаристські теорії грошей Ви знаєте? У чому полягають основні відмінності монетаристської теорії від абстрактної?
5. У чому полягає сутність класичної кількісної теорії грошей? Де і коли вона сформувалась?
6. Охарактеризуйте основні постулати класичної кількісної теорії грошей.
7. Які напрями кількісної теорії грошей сформувались у першій половині XX ст.?
8. У чому полягає сутність «рівняння обміну» і хто є його автором? Чому воно вважається найбільш виразним виявом кількісної теорії грошей?

9. До якого з напрямів кількісної теорії можна віднести американського економіста І. Фішера і чому?
10. Що нового вніс у кількісну теорію український економіст М.І. Туган-Барановський? Як він назвав свою теорію грошей?
11. Чим відрізнявся підхід «кембриджської школи» від кількісної теорії І.Фішера?
12. Що нового вніс Дж. М. Кейнс у кількісну теорію грошей? Які мотиви нагромадження грошей сформулював Дж. М. Кейнс?
13. Чим передатний механізм Дж. М. Кейнса відрізнявся від передатного механізму М.І.Туган-Барановського?
14. Чому кейнсіанська доктрина має внутрішню інфляційну спрямованість?
15. Які події в соціально-економічному житті Європи сприяли появі кейнсіанства і які – його послабленню?
16. У чому полягає відмінність підходів щодо регулювання економікою у представників сучасного монетаризму від кейнсіанських методів регулювання?
17. Що спричинило появу доктрини «сучасного монетаризму»? Які основні положення сучасного монетаризму Ви знаєте?
18. Розкрийте зміст «рівняння М.Фрідмена».
19. Які ідеї монетаристської теорії були використані щодо грошовокредитного регулювання в Україні?
20. На якому етапі грошово-кредитна політика України була зорієнтована на: – кейнсіанські концепції; – монетаристські концепції?
21. У чому виявляється зближення позицій монетаристів і кейнсіанців та чи можливий їх синтез з позицій практики економічного регулювання?

Тестові завдання:

1. Розвиток теорії грошей був викликаний:
  - а) широким розвитком зовнішньоекономічних зв'язків і необхідністю дослідження ролі грошей у забезпеченні їхнього функціонування.
  - б) появою неповноцінних грошових знаків і необхідністю аналізу впливу маси грошей на рівень цін.
  - в) необхідністю дослідження причин переходу від повноцінних грошей до знаків вартості.
  - г) широким розвитком відтворювального процесу й необхідністю дослідження ролі грошей у забезпеченні його функціонування.
2. Монетаристська теорія грошей передбачає, що кількість грошей в обігу:
  - а) піддано саморегулюванню, а держава повинна лише стримувати ріст грошової маси.
  - б) залежить від розміру золотовалютних запасів країни.
  - в) не встановлюється стихійно, а формується залежно від економічних потреб держави.
  - г) залежить від ступеня інтернаціоналізації національної економіки.
3. Кількісна теорія грошей передбачає, що рівень цін визначається:

- а) залежністю від зміни золотовалютних запасів країни.
  - б) рівнем зайнятості населення й відповідної йому сукупним фондом заробітної плати.
  - в) стихійно, під впливом попиту та пропозиції.
  - г) масою грошей в обігу.
4. Кейнсіанська теорія грошей передбачає:
- а) стихійність процесів ціноутворення й повне невтручання держави в процес установалення цін.
  - б) активну участь держави в регулюванні грошової маси й можливість її збільшення для стимулювання зайнятості й ділової активності.
  - в) установалення залежності кількості грошей від золотовалютних запасів країни.
  - г) недопущення росту грошової маси за рахунок проведення державою твердої грошово-кредитної політики.
5. Номіналістична теорія стверджує, що:
- а) паперові гроші – це законний засіб платежу;
  - б) паперові гроші – це гроші, оскільки виконують функції грошей;
  - в) паперові гроші – це штучна соціальна конструкція;
  - г) паперові гроші – це прийнятий засіб обміну.
6. Загальним для сучасних теорій грошей є визнання:
- а) можливості саморегулювання кількості грошей в обігу.
  - б) нетоварного походження грошей.
  - в) ролі грошей у розвитку економіки й необхідності регулювання маси грошей в обігу.
  - г) можливості використання грошей для оцінки товарів і обміну на них.
7. Через який конкретний «передатний» механізм здійснюється вплив грошей на економіку у твердженнях Кейнсіанців:
- а) процентна ставка;
  - б) дивіденди;
  - в) валютний курс;
  - г) фінансальна політика.
8. Через який конкретний «передатний» механізм здійснюється вплив грошей на економіку у твердженнях монетаристів:
- а) ціна товару;
  - б) касові залишки;
  - в) пропозиція грошей;
  - г) кредити.
9. Визначить, які з названих положень відносяться до монетаристської теорії М. Фрідмана:
- а) на перше місце у регулюванні ринкової економіки виходить бюджет;
  - б) на перше місце у регулюванні ринкової економіки виходить центральний банк і банківська система;
  - в) механізм управління масою грошей (М) зводиться переважно до підтримання її стабільності: —М|| повинно змінюватися, але ці зміни повинні

бути обґрунтованими, щоб середній рівень цін непомітно змінювався протягом тривалого часу;

г) маса грошей в обігу повинна зростати.

10. Виділити відмінність кон'юнктурної теорії грошей М.І. Туган Барановського від класичної кількісної теорії:

а) заперечує вплив кількості грошей на рівень цін;

б) не визнає впливу на ціни швидкості обігу грошей;

в) визнає вплив на ціни всіх трьох чинників: маси грошей, швидкості їх обігу, обсягу реалізованих товарів і послуг;

г) визнає попит на гроші як важливий чинник зміни швидкості обігу грошей.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 10. Сутність і функції кредиту**

### **Практичне заняття: Сутність і функції кредиту**

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про необхідність та сутність кредиту як джерела фінансування розширеного відтворення.

Кількість годин - 4 (денна форма), 2 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

### **Навчальні питання:**

1. Необхідність та сутність кредиту
2. Функції кредиту

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 4, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Що є загальноєкономічною причиною необхідності кредиту?

2. Які передумови виникнення кредитних відносин?
3. Яку абстракцію застосовуємо для того, щоб довести, що необхідність у кредиті залежить від коливань у джерелах формування капіталу?
4. Яка суперечність вирішується за допомогою кредиту?
5. У чому сутність кредиту? Які існують дискусії щодо сутності кредиту?
6. За якими ознаками відносини між економічними суб'єктами можна віднести до кредитних?
7. Що є спільного та відмінного між кредитом та грошима, кредитом та фіскально-бюджетними відносинами?
8. Що таке структура кредиту, які її елементи?
9. Кредит — явище статички чи динаміки? Обґрунтуйте свою відповідь.
10. Які стадії Ви можете виділити у відтворювальному русі кредиту?
11. Назвіть основні закономірності руху кредиту на мікро- і на макрорівнях.
12. Назвіть основні принципи організації кредитних відносин.

Тестові завдання:

1. Кредит - це:

а) грошова позика, яка видається банком на певний термін на умовах повернення і оплати кредитного відсотка;

б) економічна категорія, що представляє собою певний вид відносин, пов'язаних з рухом вартості на умовах повернення;

в) певні кошти замінюють гроші.

2. Кредитор - це:

а) банк видає кредит;

б) сторона кредитних відносин, що надає позику;

в) осіб видає кредити (працівник банку).

3. Позичальник - це:

а) сторона кредитних відносин, отримує кредит;

б) сторона кредитних відносин, що вселяє довіру;

в) сторона кредитних відносин, отримує кредит і зобов'язана повернути отриману позику.

4. Обов'язкові умови для кредиту:

а) збіг інтересів кредитора і позичальника;

б) позичальник може НЕ виступати юридично самостійним суб'єктом;

в) учасники кредитної угоди повинні виступати як юридично самостійні суб'єкти, матеріально гарантують виконання зобов'язань, що впливають з економічних зв'язків.

5. Елементами кредиту є:

а) позичальник, кредитор і сума грошей;

б) позичальник і кредитор;

в) кредитор, позичальник і позичена вартість.

6. Форми кредиту:

а) грошова і товарна;

б) грошова товарна і змішана;

в) тільки грошова.

7. Чи мають право громадяни (приватні особи) виступати в ролі кредитора?

- а) мають завжди;
- б) мають в рідкісних випадках;
- в) не мають.

8. Непряма форма кредиту:

а) позика використана на цілі, не передбачені взаємними зобов'язаннями сторін;

- б) характеризує напрямок його розвитку;
- в) позика береться для кредитування інших суб'єктів.

9. Вид кредиту - це:

- а) різновид рухів грошових капіталів;
- б) це класифікація кредитів в залежності від щомісячної суми виплат;
- в) більш детальна його характеристика по організаційно-економічними ознаками, використовується для класифікації кредитів.

10. Функції кредиту - це

- а) об'єктивна категорія, органічно пов'язана із сутністю;
- б) залежність позичальника і кредитора;
- в) суб'єктивний прийом, що впливає з механізму кредитування.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 11. Форми, види і роль кредиту**

**Практичне заняття:** Форми, види і роль кредиту

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про форми та види кредитів які можна отримувати для ведення малого та середнього бізнесу

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

**Навчальні питання:**

1. Форми та види кредиту.
2. Принципи кредитування.
3. Роль кредиту в економіці країни.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1, 2, 18, 19, 20, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;

- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.  
Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.  
Мотивація навчальної діяльності.

## II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

### Питання для фронтального опитування:

1. У чому полягають розбіжності у трактуванні форм і видів кредиту, що мають місце в літературі?
2. За якими критеріями правомірно виділяти форми і види кредиту? Чи можуть бути однаковими критерії для класифікації форм і видів?
3. Які форми кредиту Ви можете виділити і чому?
4. Які види кредиту Ви можете назвати і за якими критеріями вони виділені?
5. Чим різняться поняття «банківський кредит» і «державний кредит», «банківський кредит» і «споживчий кредит», «забезпечений кредит» і «комерційний кредит»?
6. Яка функція кредиту є найбільш визнаною в економічній літературі?
7. Чи погоджуєтесь Ви з виокремленням емісійної функції кредиту? У чому слабкість позиції захисників цієї функції?
8. Які дискусії ведуться щодо контрольної функції кредиту? Чому більш правомірно виділити контрольну-стимулюючу функцію?
9. Чим обмежується надання комерційного кредиту?
10. Як класифікується банківський кредит?
11. Ким надається споживчий кредит?
12. У чому полягає призначення меж кредиту і чим вони визначаються?
13. Яку роль відіграє кредит у розвитку економіки?
14. Якими рисами характеризується розвиток кредиту в період переходу України до ринкових відносин?

### Тестові завдання:

1. Суб'єкти кредиту:
  - а) кредитори, посередники, позичальники;
  - б) кредитори, позичальники;
  - в) кредитори, позичальники, фінансові установи.
2. Особливості кредитних відносин:
  - а) добровільність;
  - б) рівноправність;
  - в) взаємна вигідність;
  - г) договірний характер.
3. Залежно від сфери економіки, у яку спрямовується позичена цінність, можна виокремити кредит:
  - а) банківський;

- б) виробничий;
  - в) грошовий;
  - г) товарний.
4. Який вид кредиту може бути реалізований у товарній формі:
- а) банківський;
  - б) виробничий;
  - в) державний;
  - г) комерційний?
5. Який вид кредиту виконує емісійну функцію:
- а) банківський;
  - б) виробничий;
  - в) грошовий;
  - г) товарний?
6. Ціна грошей як позичкового капіталу, яку вони набувають на грошовому ринку, – це:
- а) купівельна спроможність грошей;
  - б) процент;
  - в) норма прибутку.
7. Джерелом сплати позикового відсотка є:
- а) позиковий капітал;
  - б) дохід кредитора;
  - в) дохід на позиковий капітал;
  - г) прибуток позичальника.
8. Максимальною межею норми процента є:
- а) максимальна норма прибутку;
  - б) середня норма прибутку;
  - в) мінімальна норма прибутку;
  - г) визначити неможливо.
9. Розрізняють такі види процентних ставок:
- а) тимчасові;
  - б) реальні;
  - в) номінальні;
  - г) коригуючи.
10. Хто встановлює розмір процентної ставки за кредитами комерційних банків:
- а) Міністерство фінансів України;
  - б) комерційний банк;
  - в) центральний банк;
  - г) грошовий ринок.
- III. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
  - оцінювання здобувачів вищої освіти;
  - оголошення домашнього завдання.



## Тема № 12. Теоретичні засади процента

### Практичне заняття: Теоретичні засади процента

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про сутність та роль позичкового процента як плати за користування кредитом.

Кількість годин - 4 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### Навчальні питання:

1. Позичковий процент, його сутність і роль.
2. Методичні основи нарахування процентів.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1, 6, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

#### План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Чому вартість грошей сьогодні і в майбутньому різна?
2. Що таке позичковий процент?
3. Чим обумовлюється сплата позичкового процента?
4. Дайте класифікацію процентних ставок за різними критеріями.
5. Як визначаються проценти за простою процентною ставкою?
6. Коли доцільно застосовувати складні проценти?
7. Дайте визначення процентної маржі.
8. Чому при кредитуванні окрім номінальної слід враховувати реальну процентну ставку?
9. Яка позичка називається позичкою з незмінним платежем?
10. Які питання має вирішувати інвестор при формуванні свого портфеля активів?
11. Які чинники та як впливають на попит інвестора на активи?
12. Чим середня норма процента відрізняється від ринкової?
13. Що таке ризикова структура процентних ставок та від яких чинників вона залежить?
14. Дайте визначення строкової структури процентних ставок.

15. Які способи нарахування процентів Вам відомі?
- III. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
  - оцінювання здобувачів вищої освіти;
  - оголошення домашнього завдання.

### **Тема № 13. Фінансове посередництво грошового ринку**

#### **Практичне заняття: Фінансове посередництво грошового ринку**

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про фінансове посередництво, склад та функції фінансових посередників в Україні.

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

#### **Навчальні питання:**

1. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
2. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Банківська система.
3. Небанківські фінансово-кредитні установи, їх класифікація та характеристика.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 5, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

#### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Чи всіх посередників грошового ринку можна назвати фінансовими? Чим характерна діяльність фінансових посередників?
2. У чому полягають економічне призначення та переваги фінансового посередництва?
3. Яка з наведених класифікацій фінансових посередників найповніше характеризує їх склад:
  - центральний банк, комерційні банки, фінансові компанії;
  - банки, небанківські фінансові посередники;

- депозитні інституції, інвестиційні, договірні заощаджувальні інститути.
4. Яка з наведених характеристик банку є правильною і чому:
    - банк — це фінансовий посередник грошового ринку;
    - банк — це підприємство, що продукує і поставляє на ринок кредит;
    - банк — це фінансовий посередник і кредитне підприємство.
  5. Чи всі види банків виконують посередницьку функцію на грошовому ринку?
  6. Що таке базові операції банку і чому банківське законодавство не дозволяє їх виконувати небанківським фінансовим посередникам і одночасно дозволяє банкам виконувати небазові операції.
  7. Як можна відрізнити спеціалізований банк від небанківської фінансово-кредитної установи?
  8. Що таке банківська система? Чим відрізняються функції і призначення банківської системи від функцій і призначення окремих банків?
  9. Чим відрізняється банківська система від механічної сукупності банків, які діють на території країни?
  10. Назвіть специфічні ознаки банківської системи, які відрізняють її від інших економічних систем?
  11. Визначте рису, властиву банківській системі України:
    - це — монобанк;
    - це — дворівнева система;
    - це — трирівнева система.
  12. Чи в усіх країнах усі банки другого рівня називаються комерційними банками? Якщо ні, то якими ще можуть бути банки другого рівня? Що значить вираз «ділові банки»?
  13. Чи зберігають комерційні банки економічну самостійність у строго централізованій банківській системі?
  14. Визначте, на яких фінансових посередників поширюється вимога обов'язкового резервування депозитів:
    - на центральні банки;
    - на інвестиційні банки та страхові компанії;
    - на комерційні банки;
    - на універсальні банки;
    - на банки другого рівня;
    - на всі банки.
- І чому?
15. Визначте, до якої з цих груп (депозитні, інвестиційні, договірні, заощаджувальні) можна віднести таких небанківських фінансових посередників:
    - кредитні товариства;
    - інвестиційні фонди, інвестиційні банки;
    - компанії страхування життя;
    - ломбарди;
    - лізингові компанії.

16. До якої категорії слід відносити інвестиційні банки — до банків чи до небанківських фінансових посередників і чому?
17. Чому для практики так важливо правильно визначити, що таке банк?
18. У чому проявляється незавершеність формування банківської системи України?
19. У чому полягає функціональна відмінність інвестиційних фондів від фінансових компаній?
20. Що стримує розвиток кредитної кооперації (спілок, товариств) в Україні?

Тестові завдання:

1. У діяльності небанківських фінансово-кредитних установ спільним є:
  - а) страхування своїх клієнтів від непередбачуваних подій та втрат;
  - б) забезпечення посередництва в інвестиційному процесі;
  - в) не депозитне акумулювання коштів;
  - г) взаємне кредитування.
2. На кредитуванні продажу споживчих товарів спеціалізується такий небанківський інститут кредитної системи:
  - а) трастова компанія;
  - б) фінансова компанія;
  - в) ломбард;
  - г) кредитна спілка.
3. Характерною ознакою інвестиційних фінансових посередників є:
  - а) залучення коштів через продаж кредиторам своїх акцій, облігацій;
  - б) залучення коштів через продаж кредиторам акцій підприємств;
  - в) залучення коштів на підставі договору з кредитором;
  - г) залучення коштів на підставі договору з інвестором.
4. Фінансове посередництво – це:
  - а) банківські операції з надання кредитів;
  - б) банківські операції з фінансування інвестицій;
  - в) акумуляція вільних грошей на грошовому ринку та розміщення їх серед позичальників;
  - г) операції зі створення депозитів.
5. Діяльність фінансових посередників спрямована на:
  - а) поповнення державного бюджету;
  - б) забезпечення функціонування комерційних банків;
  - в) розвиток страхової справи;
  - г) переміщення позичкових капіталів у економіці.
6. Переваги фінансового посередництва порівняно з прямими відносинами кредиторів і позичальників:
  - а) оперативне повернення позичальниками коштів, розміщених у банківські позики;
  - б) оперативне розміщення вільних коштів кредиторів у дохідні активи;
  - в) оперативне отримання додаткових коштів позичальниками;
  - г) збільшення витрат на проценти за депозитами.

7. До фінансових посередників в Україні належать:

- а) страхові компанії;
- б) промислові підприємства;
- в) фізичні особи;
- г) ломбарди.

8. Визначити ознаки, за якими юридична особа є банком:

- а) ведення касових операцій; рекламна діяльність; надання кредитів;
- б) приймання депозитів; надання кредитів; здійснення кредитно розрахункових операцій;
- в) приймання депозитів; страхування кредитів; отримання прибутку;
- г) отримання прибутку; надання кредитів; приймання депозитів.

9. Визначте функції банків:

- а) кредитна, емісійна;
- б) емісійна, трансформаційна;
- в) стабілізаційна, нагромаджувальна;
- г) захисна, емісійна.

10. Банківська система – це:

- а) сукупність банків у економіці;
- б) законодавчо визначена сукупність установ, які ведуть банківську діяльність на постійній професійній основі і функціонують у державі як самостійна економічна структура;
- в) фінансові органи держави та кредитні установи;
- г) сукупність інститутів, що здійснюють кредитування населення.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 14. Теоретичні засади діяльності комерційних банків**

**Практичне заняття:** Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про теоретичні засади діяльності комерційних банків.

Кількість годин - 4 (денна форма), 2 (заочна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

**Навчальні питання:**

1. Комерційні банки: поняття та функції.
2. Пасивні операції комерційних банків.
3. Активні операції комерційних банків.
4. Фінансові послуги комерційних банків.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 1, 2, 3, 4, 6, 18, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

**План проведення заняття:**

## I. Порядок проведення вступу до заняття.

### Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

## II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

### Питання для фронтального опитування:

1. Що таке банк?
2. За якими ознаками класифікуються банки?
3. Коли виникли банки?
4. Послуги банків та операції.
5. Баланс банку, його зміст і структура.
6. У чому сутність пасивних операцій банків?
7. Склад власного капіталу банку.
8. Статутний фонд банку і порядок його формування.
9. З чого складаються депозитні ресурси банків?
10. Що належить до позичених коштів банків?
11. Кредитування банків центральним банком.
12. Як здійснюється міжбанківське кредитування?
13. У чому сутність активних операцій банків?
14. На яких умовах здійснюється банківське кредитування позичальників?
15. Що таке ліміт кредитування і кредитна лінія?
16. Що таке кредитний ризик?
17. Які існують засоби мінімізації кредитного ризику?
18. Які існують форми забезпечення повернення кредиту?
19. Що таке кредитоспроможність позичальника?
20. Процентна ставка за банківськими кредитами.
21. Що таке банківські інвестиції?
22. Які ризики притаманні банківським інвестиціям?
23. Які цілі інвестиційних операцій комерційних банків?
24. У чому полягає специфіка банківського бізнесу? Які його цілі?
25. Назвіть основні види доходів і витрат банку.
26. Як визначається прибуток банку?
27. За якими ознаками класифікуються банківські послуги? Що таке банківська послуга?
28. Що таке ресурсні послуги?
29. Що таке комісійно-посередницькі послуги банків?
30. Складові банківської стабільності.

31. Регламентация капіталу банків.
  32. Регламентация банківської ліквідності.
  33. Регламентация банківських ризиків.
  34. Прибутковість банку і показники її вимірювання
- III. Порядок проведення заключної частини заняття:
- підведення підсумків заняття;
  - оцінювання здобувачів вищої освіти;
  - оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 15. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління**

**Практичне заняття:** Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про те, яким чином центральні банки приймають участь в системі монетарного та банківського управління.

Кількість годин - 4 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

### **Навчальні питання:**

1. Центральні банки, їх походження та функції.
2. Центральний банк України: статус та організаційна структура.
3. Функції та завдання НБУ.
4. Пасивні та активні операції НБУ.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 3, 4, 6, 18, 19, 20, 36, 40, 44.

### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).
2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. У чому полягає призначення центрального банку?
2. Яку роль відіграє центральний банк у формуванні пропозиції грошей?
3. Які чинники визначають співвідношення обов'язкових і надлишкових резервів комерційних банків?

4. Які чинники визначають співвідношення готівкової грошової маси і безготівкової?
5. Причини виникнення емісійних банків.
6. Причини і шляхи створення центральних банків.
7. Як впливають глобалізаційні процеси на діяльність центральних банків?
8. Порівняйте організаційну структуру ФРС США, Банку Японії і ЄСЦБ.
9. Чим пояснюється необхідність реорганізації Німецького федерального банку (Бундесбанку)?
10. У чому полягає незалежність центрального банку і яке вона має значення? Як визначається коефіцієнт стабільності управління центральним банком?
11. Охарактеризуйте основні чинники, що визначають незалежний статус центрального банку.
12. Чи є цілком незалежним Національний банк України?
13. Охарактеризуйте функції центрального банку.
14. У чому полягає призначення кредитів центрального банку, які він надає комерційним банкам?
15. Чи дозволяється центральним банкам розвинутих країн здійснювати операції з купівлі державних цінних паперів на первинному ринку? Обґрунтуйте свою відповідь.
16. Що таке грошово-кредитна політика? Яке її місце в економічній політиці держави?
17. Що таке стратегічні, проміжні й тактичні цілі грошово-кредитної політики? Як вони пов'язані між собою?
18. Охарактеризуйте всі інструменти грошово-кредитної політики, які застосовують центральні банки.
19. Охарактеризуйте зміст регулювання банківської діяльності.
20. У чому полягають основні повноваження банківських регулятивно-наглядових органів?
21. Чи в усіх країнах світу центральний банк є єдиним органом банківського регулювання? Які аргументи можна навести «за» і «проти» здійснення центральним банком регулятивно-наглядової діяльності?

Тестові завдання:

1. Принципами функціонування НБУ є:
  - а) підзвітність Кабінету Міністрів;
  - б) вертикальна структура управління;
  - в) економічна самостійність;
  - г) централізація системи банку;
  - д) єдність системи банку;
  - є) незалежність банку.
2. Як потрібно змінити норму обов'язкових резервів, якщо необхідно зменшити масу грошей в обігу:
  - а) підвищити;



- б) знизити;
  - в) залишити незмінною;
  - г) спочатку підвищити, а потім знизити?
3. У чому полягає головне завдання діяльності центрального банку:
- а) забезпечення сталості національних грошей;
  - б) обслуговування комерційних банків;
  - в) обслуговування уряду;
  - г) контроль та регулювання стану грошового ринку?
4. Термін "операції на відкритому ринку" означає:
- а) діяльність центрального банку з надання кредитів комерційним банкам;
  - б) діяльність центрального банку зі зміни загальної величини поточних рахунків банку;
  - в) діяльність центрального банку з купівлі або продажу державних цінних паперів;
  - г) діяльність центрального банку з рефінансування комерційних векселів
5. Якщо центральний банк продає велику кількість державних цінних паперів населенню, то це приведе до:
- а) скорочення кредитних резервів комерційних банків;
  - б) зменшення можливості розширення кредитів;
  - в) збільшення рівня процентних ставок;
  - г) розширення кредитних резервів комерційних банків;
  - д) збільшення можливості розширення кредитів;
  - є) зменшення рівня процентних ставок.
6. Збільшення облікової ставки зазвичай призводить до:
- а) зростання цін на акції та облігації;
  - б) зниження цін на акції та облігації;
  - в) зростання цін на акції і зниження цін на облігації;
  - г) зниження цін на акції і збільшення цін на облігації.
7. Якщо центральний банк підвищує облікову ставку, то це спрямовано на:
- а) зниження загальної величини резервів банків;
  - б) збільшення загальної величини резервів банків;
  - в) стимулювання зростання накопичень населення;
  - г) сприяння зростанню кредитів, які надаються центральним банком.
8. Зниження облікової ставки як інструменту грошово-кредитної політики призводить до обмеження ефекту, тому що:
- а) центральний банк не має права змінювати облікову ставку в значних розмірах;
  - б) центральний банк не може прямо впливати на обсяг кредитів, які надають комерційні банки;
  - в) воно призводить до знищення курсу акцій та облігацій;
  - г) воно компенсується збільшенням резервів комерційних банків.
9. Яка з перелічених операцій зменшить кількість грошей в обігу:
- а) центральний банк зменшує норму обов'язкових резервів;
  - б) центральний банк скуповує облігації (держави) у населення та банків;

- в) центральний банк знижує облікову ставку;
  - г) центральний банк продає облігації комерційним банкам?
10. Якщо центральний банк намагається збільшити об'єм ВВП, то які заходи він не повинен здійснювати:
- а) збільшити банківські резерви;
  - б) збільшити грошові засоби на поточних рахунках;
  - в) збільшити процентні ставки за надання кредитів;
  - г) збільшити доступність кредитів?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

## **Тема № 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною**

**Практичне заняття:** Міжнародні фінансово-кредитні установи та їх співробітництво з Україною

Навчальна мета заняття: Виконання практичного завдання повинно забезпечити у майбутнього спеціаліста знання про сучасну систему міжнародних валютно-кредитних організацій та їх співробітництво з Україною.

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: навчальний кабінет коледжу.

### **Навчальні питання:**

1. Сучасна система міжнародних валютно-кредитних організацій.
2. Міжнародний валютний фонд і його діяльність в Україні.
3. Світовий банк: основи організації, структура та призначення.
4. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інституції.
5. Європейський банк реконструкції та розвитку.
6. Банк міжнародних розрахунків.

Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 2, 4, 6, 18, 19, 20, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 40, 44.

### **План проведення заняття:**

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання для фронтального опитування:

1. Що таке міжнародні валютно-кредитні установи та яке їх призначення?
2. Як формується капітал МВФ?
3. Які основні типи програм використовує МВФ у відносинах з Україною?
4. Які інституції входять до Групи Світового банку?
5. Дайте характеристику міжнародним регіональним валютно-кредитним організаціям.
6. Які проекти кредитує МБРР в Україні?
7. Які цілі створення ЄБРР? Основні напрями його співробітництва з Україною.
8. Охарактеризуйте основні інструменти фінансування, що застосовує у своїй діяльності ЄБРР?
9. У чому полягає специфіка Банку міжнародних розрахунків?
10. Які основні функції виконує Банк міжнародних розрахунків?
11. Хто є клієнтами Банку міжнародних розрахунків?

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

### **3. Рекомендована література**

#### **Основна література:**

1. Алексеев І.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – Львів : Видавництво Львівська політехніка, 2017. – 216 с.
2. Алексеев, І.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2009. – 254 с.
3. Аранчій, В.І. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – Львів : Магнолія 2006, 2018. – 362 с.
4. Бандурка, О.М. Гроші та кредит. Підручник. – Львів : Магнолія 2006, 2018. - 367 с.
5. Бандурка, О.М. Гроші та кредит. Підручник. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 368 с.
6. Ільчук П.Г. Гроші та кредит. Підручник. – Львів : Видавець ПП Сорока Т.Б., 2016. – 412 с.
7. Конституція України, прийнята Законом № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. / Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2952-VI від 01.02.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show>
8. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 2121-III від 07.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

9. Про грошову реформу в Україні : Указ Президента України // Вісник НБУ. – 1996. – № 5.
10. Про заставу : Закон України № 2654-XII від 2.10.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>
11. Про затвердження Положення про валютний нагляд : Постанова Правління НБУ від 03.01.2019 № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013500-19#n163>
12. Про затвердження Положення про ліцензування банків: : Постанова Правління НБУ від 22.12.2018 № 149 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18>
13. Про Національний банк України : Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
14. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція № 368 від 26.09.2001 р. (зі змін. і доп.) : Постанова Національного банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
15. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
16. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України № 2664-III від 12.07.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
17. Реверчук С.К. Гроші та кредит. Підручник. – К. : Знання, 2011. – 382 с.
18. Савлук М.І. Гроші та кредит. Підручник. – К. : КНЕУ, 2011. — 589 с.
19. Ставерська Т.О. Гроші та кредит. Навчально-методичний посібник. – Харків : Видавець Іванченко І.С., 2015. – 88 с.
20. Шевчук І.Л. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – Х. : Видавець І.С. Іванченко, 2018. – 271 с.

#### **Допоміжна література:**

21. Гриньова, В.М. Гроші і кредит. Навчальний посібник. – Х. : ІНЖЕК, 2003. – 208 с.
22. Демківський, А.В. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – К. : Дакор, 2007. – 528 с.
23. Євтушенко О.А. Гроші та кредит : практикум. Навчальний посібник. – Д. : ДУЕП, 2009. – 172 с.
24. Івасів Б.С. Гроші та кредит. Підручник. – Тернопіль : Карт-бланш, 2000. – 512 с.
25. Історія гривні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
26. Коваленко В.В. Банківська система України. Монографія. – Суми : УАБС НБУ, 2010. – 187 с.
27. Коваленко Д.І. Гроші та кредит : теорія і практика. Навчальний

посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 352 с.

28. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит : теорія та практика. Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2013 – 578 с.

29. Корнєєв В.В. Модифікація форм фінансового посередництва в Україні / В.В. Корнєєв // Фінанси України. – 2013. – № 1. – С. 77-85.

30. Костюка О., Лін М., Омета Г. Євразійські перспективи розвитку банківських систем. Монографія. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 157 с.

31. Коцовська Р.Р. Банківські операції. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2010. – 390 с.

32. Крупка М.І. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – Л., 2010. – 406 с.

33. Лагутін В.Д. Кредитування : теорія і практика. Навчальний посібник. – К. : Знання, КОО, 2010. – 215 с.

34. Манжос С. Б. Гроші та кредит. : Навчально-методичний посібник для проведення практичних занять та організації самостійної роботи для студентів денної форми навчання спеціальності «Економіка підприємства», «Міжнародна економіка». – Полтава, 2010. – 100 с.

35. Михайловська І.М. Гроші та кредит : практикум. Навчальний посібник. – Львів : Новий Світ-2000, 2008. – 310 с.

36. Михайловська І.М. Гроші та кредит. Навчальний посібник. – Львів : Новий світ 2000, 2011. – 432 с.

37. Пахомов, В.І. Гроші та кредит. Навчально-методичний посібник. – К. : МАУП, 2004.- 56 с.

38. Реверчук С.К. Гроші та кредит. Підручник. – К. : Знання, 2011. – 382 с.

39. Черкашина К.Ф. Гроші і кредит : в схемах та таблицях. Навчальний посібник – Київ. : ЦП «КОМПРИНТ», 2013. – 214 с.

40. Щетинін А.І. Гроші та кредит. Підручник. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 440 с.

### **Інформаційні ресурси в Інтернеті:**

41. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>

42. Офіційний сайт вільної енциклопедії Вікіпедії: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

43. Офіційний сайт Національного банку України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>

44. Офіційний сайт навчальні матеріали онлайн: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/>

45. Офіційний сайт Асоціації українських банків: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aub.org.ua>